

موضوع: نکات مهم اجتماعی درس ۱ تا ۱۰

پایه

نام و نام خانوادگی:

تاریخ:

مطالعات اجتماعی (درس اول) همسایه ی ما

- ✓ **محله** قسمتی از یک شهر یا روستاست که در آن گروهی از مردم در همسایگی یکدیگر زندگی می کنند .
- ✓ پیامبر گرامی ما فرمودند : اگر می خواهید خدا و پیامبر ، شما را دوست داشته باشند ، امانت دار و راستگو باشید و با همسایگان خود به نیکی رفتار کنید .
- ✓ **برخی مقررات زندگی در محله :** ۱- در زمان استراحت همسایه ها در کوچه توپ بازی یا در خانه سر و صدا نکنیم ۲- در خانه صدای رادیو و تلویزیون را بلند نکنیم ۳- در محل زندگی خود یا کوچه و خیابان ، ترقه بازی نکنیم . ۴- موقع خداحافظی با مهمان ها با صدای بلند صحبت نکنیم . ۵- زباله ها را در جای مخصوص بگذاریم تا محل زندگی همسایه ها کثیف و آلوده نشود .

۱

مطالعات اجتماعی (درس دوم) اینجا محله ی ماست

- ✓ یکی از محل های جمع شدن مردم در محله ، **مسجد** است .
- ✓ مردم در مسجد علاوه بر عبادت خدا با یکدیگر آشنا می شوند ، از حال هم خبر می گیرند و برای حل مشکلات محله ی خود با یکدیگر مشورت می کنند . مسجد همچنین محل برگزاری مراسمی چون دعا ، عزاداری و جشن های مربوط به عیدهای مذهبی است .
- ✓ همه ی ما باید برای تمیز نگه داشتن **بوستان** و مراقبت از آن تلاش کنیم . برای مثال : چمن ها را لگد نکنیم ، گل ها را نچینیم ، به وسایل بازی آسیب نرسانیم و زباله ها را در سطل های مخصوص بریزیم .
- ✓ **با گذشت زمان در محله تغییراتی بوجود می آید .** برای مثال مردم یک محله برای زندگی به جای دیگری می روند و افراد دیگری به آن محله نقل مکان می کنند و شکل و نوع ساختمان ها و فعالیت ها نیز تغییر می کند . بعضی وقت ها هم امکانات عمومی جدیدی مانند ایستگاه اتوبوس یا باجه ی تلفن عمومی ، فضای سبز یا کتابخانه در محله ایجاد می شود .

۲

<p style="text-align: center;">مطالعات اجتماعی (درس سوم) خرید و فروش در محله</p> <p>✓ در هر محله مکان هایی برای تولید بعضی کالاها یا دادن بعضی خدمات به مردم وجود دارد که هدف آنها رفع نیازهای ساکنان محله است . مانند نانوايي ، سوپرمارکت ، بانک ، خشکشویی ، روزنامه فروشی ، خیاطی و غیره ...</p> <p>✓ برخی امکانات در محله برای استفاده ی همه مردم ایجاد شده است مانند تلفن های عمومی ، ایستگاه اتوبوس ، عابر بانک و غیره ...</p> <p>✓ هزینه : یعنی پولی که برای خرید کالاهای مورد نیاز خرج می کنیم .</p> <p>✓ درآمد : یعنی پولی که برای انجام دادن کاری به دست می آوریم .</p> <p>✓ پس انداز : یعنی مقداری از پولی را که به دست آورده ایم ، برای زمانی که به آن نیاز پیدا می کنیم ، نگه داریم و خرج نکنیم .</p> <p>✓ به جدولی که در آن درآمد ، هزینه و پس انداز ، نشان داده شود ، جدول بودجه می گوئیم .</p>	۳
<p style="text-align: center;">مطالعات اجتماعی (درس چهارم) نقشه ی محله ی ما</p> <p>✓ برای تهیه نقشه از عکس هوایی استفاده می کنند . عکس هوایی را با هواپیما از بالای زمین می گیرند .</p> <p>✓ نقشه ها در پیدا کردن مکان ها به ما کمک می کنند .</p> <p>✓ راهنمای نقشه ، معنای رنگ ها و علامت های روی نقشه را مشخص می کند و کوه ، جنگل ، دریا ، پل ، خانه ها ، خیابان ، فرودگاه و چیزهای دیگر را روی نقشه نشان می دهد .</p>	۴
<p style="text-align: center;">مطالعات اجتماعی (درس پنجم) زندگی در شهر و روستا</p> <p>✓ کار بیشتر روستاییان کشاورزی و باغداری است . بعضی از آن ها علاوه بر کشاورزی به دامپروری و تولید صنایع دستی مانند قالی و جاجیم مشغول اند .</p> <p>✓ روستا از شهر ، کوچک تر و کم جمعیت تر است . به همین دلیل بیشتر مردم روستا یکدیگر را می شناسند و با هم خویشاوندند .</p> <p>✓ اداره ی هر روستا به عهده ی شورای اسلامی آن روستاست .</p>	۵

- ✓ بیشتر شهر نشینان در کارخانه ها ، مغازه ها و اداره ها کار میکنند .
- ✓ معمولا اداره ها ، فروشگاه ها و بیمارستان ها و دانشگاه ها در مرکز شهر و کارخانه ها و کارگاه ها در اطراف شهر قرار می گیرند .
- ✓ اداره ی شهر را **شهرداری** به عهده دارد . یکی از وظایف شهرداری ، زیبا نگه داشتن شهر و حفظ پاکیزگی آن است .
- ✓ عده ی کمی از مردم زندگی عشایری دارند .
- ✓ **شغل اصلی عشایر** ، دامپروری است و برای چراندن دام ها از جایی به جای دیگر کوچ می کنند .
- ✓ برخی از **تولیدات عشایر** ، گوشت ، لبنیات ، گلیم و جاجیم است .
- ✓ شهر های بزرگ ، شهرهایی هستند که بیش از **یک میلیون نفر** جمعیت دارند .
- ✓ **پر جمعیت ترین شهر های ایران** به ترتیب عبارتند از : تهران - مشهد - اصفهان - کرج - شیراز - تبریز - اهواز - قم
- ✓ کشور ما را برای اداره ی بهتر به قسمت های بزرگی تقسیم کرده اند . به هر یک از این قسمت ها ، استان می گویند .
- ✓ معمولا بزرگترین و پرجمعیت ترین شهر هر استان ، مرکز آن استان است .

مطالعات اجتماعی (درس ششم) جهت های جغرافیایی

۶

- ✓ **جهت های اصلی** عبارتند از : شمال - جنوب - مشرق - مغرب
- ✓ **جهت های فرعی** عبارتند از : شمال شرقی - شمال غربی - جنوب شرقی - جنوب غربی
- ✓ منظور از شمال و جنوب چیست ؟ اگر در یک صبح آفتابی ، در حیاط خانه یا مدرسه ، طوری بایستیم که دست راست ما به طرف خورشید باشد و دست چپ ما به طرف مغرب ، روبروی ما شمال و پشت سرمان جنوب است .
- ✓ زمینی که ما روی آن زندگی می کنیم و شهرها و کشورها روی آن قرار دارند ، کره ی بسیار بزرگی است ، که به آن کره ی زمین گفته می شود .
- ✓ بالاترین نقطه روی کره ی زمین ، **قطب شمال** نام دارد .
- ✓ به پایین ترین نقطه ی زمین که روبروی قطب شمال قرار دارد ، **قطب جنوب** می گویند .
- ✓ **قطب نما** وسیله ای است که جهت قطب شمال و جنوب زمین را نشان می دهد .
- ✓ قطب نما یک عقربه ی مغناطیسی (آهن ربایی) دارد که نوک رنگی آن همیشه در جهت شمال قرار می گیرد .

مطالعات اجتماعی (درس هفتم) جغرافی دانان چگونه محیط های زندگی را مطالعه می کنند؟

۷

- ✓ یکی از راه های شناخت محیط زندگی خود و دیگران استفاده از **دانش جغرافیا** است .
- ✓ **دانش جغرافیا** به ما کمک می کند که محیط زندگی خود و محیط های دیگر را بشناسیم و از چگونگی زندگی مردم در مکان های مختلف آگاه شویم .
- ✓ **جغرافی دان** کسی است که مکان های مختلف و زندگی مردم در این مکان ها را مطالعه می کند .
- ✓ بعضی از وسایلی که جغرافی دان ها در کارهایشان از آن ها استفاده می کنند عبارتند از : نقشه ، کره ی جغرافیایی ، رایانه ، کتاب ، عکس ، لوح فشرده و فیلم

مطالعات اجتماعی (درس هشتم) نخستین روستاها چگونه به وجود آمده اند؟

۸

- ✓ به نظر برخی دانشمندان ، اولین روستاها و شهرها هزاران سال پیش به وجود آمده اند .
- ✓ دانشمندان از روی برخی وسایل و اشیایی که از هزاران سال پیش به جا مانده است ، حدس می زنند که انسان ها در آن دوره برای رفع نیازهای خود ابزارها و وسایل کمی داشته اند .
- ✓ در گذشته های بسیار دور انسان غذای خود را از میوه ی درختان ، ریشه و برگ گیاهان و تخم پرندگان به دست می آورد .
- ✓ انسان در زمان های گذشته برای اینکه از حمله ی حیوانات در امان بماند به غارها پناه می برد . در غار انسان از سرما و گرما هم در امان بود .
- ✓ نقاشی های روی دیوار غارهای قدیمی ، نشان دهنده ی **اهمیت شکار** در زندگی مردم غارنشین است .
- ✓ اولین ابزارهای انسان ، بیشتر سنگی بودند . او در ابتدا از سنگ ، شاخه ی درختان و استخوان حیوانات برای کندن زمین ، پیدا کردن ریشه ی گیاهان و سوراخ کردن پوست جانوران برای تهیه لباس استفاده می کرد .
- ✓ بعد ها انسان ها فهمیدند که با به هم زدن بعضی سنگ ها می توانند **آتش** درست کنند .
- ✓ **کشف آتش** زندگی انسان را تغییر داد زیرا باعث پیشرفت زندگی انسان ها شد . آن ها با پختن غذا به وسیله ی آتش توانستند غذای بیشتر و سالم تری برای خود تهیه کنند و از آتش برای گرم کردن خود و روشنایی و پختن گوشت استفاده می کردند و همچنین به وسیله خود آتش ، توانستند حیوانات وحشی را نابود و یا از خود دور کنند .

- ✓ اگر در زندگی امروز ما آتش وجود نداشت ، همان مشکلاتی که در گذشته با نبودن آتش برای انسان ها بود ، نیز وجود داشت و ما برای پخت و پز ، تولید نور و گرما و همچنین در صنایع و ساخت خیلی از وسایل دچار مشکل می شدیم .
- ✓ در دوره ی شکار ، مردان به شکار می رفتند و زنان در پناهگاه ها می ماندند . وظیفه ی آن ها نگه داری از بچه ها و جمع آوری گیاهان خوراکی بود .
- ✓ انسان ها می دیدند که وقتی دانه ای در جایی به زمین می افتد و پس از مدتی در آنجا گیاهی سبز می شود . بنابراین ، به کاشتن دانه هایی چون گندم و جو پرداختند و به تدریج ، **کشاورزی** را آموختند .
- ✓ **رواج کشاورزی** باعث شد تا مردم در کنار رودها و چشمه ها برای خود خانه های دائمی بسازند و در یکجا ساکن شوند .
- ✓ انسان ها برای مراقبت از زمین های کشاورزی به تدریج در کنار آن ها ساکن شدند و چون مراقبت از مزرعه ها و انجام دادن کارهای کشاورزی به تنهایی ممکن نبود ، آن ها خانه هایشان را در کنار یکدیگر ساختند و به این شکل اولین روستا ها به وجود آمدند .
- ✓ چون مردم برای کشاورزی نیاز به آب داشتند ، در کنار رودها و چشمه ها برای خود خانه های دائمی ساختند و به این شکل اولین روستاهای پر جمعیت **در کنار رودها** پدید آمدند .
- ✓ برخی از **فایده های اهلی کردن حیوانات** عبارتند از : ۱- از آنها به عنوان وسیله ی کار در زمین استفاده می کردند . ۲- با پرورش آنها تعداد بیشتری از آن حیوانات داشتند . ۳- از گوشت ، شیر ، پوست ، پشم و ... آن ها استفاده می کردند . ۴- از آنها برای جابه جایی و بار بردن استفاده می کردند .

مطالعات اجتماعی (درس نهم) نخستین شهرها چگونه به وجود آمدند؟

- ✓ اگر در زندگی امروز ما آتش وجود نداشت ، همان مشکلاتی که در گذشته با نبودن آتش برای انسان ها بود ، نیز وجود داشت و ما برای پخت و پز ، تولید نور و گرما و همچنین در صنایع و ساخت خیلی از وسایل دچار مشکل می شدیم .
 - ✓ در دوره ی شکار ، مردان به شکار می رفتند و زنان در پناهگاه ها می ماندند . وظیفه ی آن ها نگه داری از بچه ها و جمع آوری گیاهان خوراکی بود .
 - ✓ انسان ها می دیدند که وقتی دانه ای در جایی به زمین می افتد و پس از مدتی در آنجا گیاهی سبز می شود . بنابراین ، به کاشتن دانه هایی چون گندم و جو پرداختند و به تدریج ، **کشاورزی** را آموختند .
 - ✓ **رواج کشاورزی** باعث شد تا مردم در کنار رودها و چشمه ها برای خود خانه های دائمی بسازند و در یکجا ساکن شوند .
 - ✓ انسان ها برای مراقبت از زمین های کشاورزی به تدریج در کنار آن ها ساکن شدند و چون مراقبت از مزرعه ها و انجام دادن کارهای کشاورزی به تنهایی ممکن نبود ، آن ها خانه هایشان را در کنار یکدیگر ساختند و به این شکل اولین روستا ها به وجود آمدند .
 - ✓ چون مردم برای کشاورزی نیاز به آب داشتند ، در کنار رودها و چشمه ها برای خود خانه های دائمی ساختند و به این شکل اولین روستاهای پر جمعیت **در کنار رودها** پدید آمدند .
 - ✓ برخی از **فایده های اهلی کردن حیوانات** عبارتند از : ۱- از آنها به عنوان وسیله ی کار در زمین استفاده می کردند . ۲- با پرورش آنها تعداد بیشتری از آن حیوانات داشتند . ۳- از گوشت ، شیر ، پوست ، پشم و ... آن ها استفاده می کردند . ۴- از آنها برای جابه جایی و بار بردن استفاده می کردند .
 - ✓ با رواج کشاورزی ، مواد غذایی به اندازه ی کافی تولید می شد ، در نتیجه همه افراد مجبور به کار کشاورزی نبودند . به همین دلیل عده ای از مردم به کارهای دیگر مثل ساختن ابزارهای کشاورزی و قایق و نیز داد و ستد مشغول شدند . در نتیجه **تقسیم کار** به وجود آمد .
 - ✓ در آن زمان داد و ستد به صورت **مبادله ی کالا به کالا** بود .
 - ✓ داد و ستد به صورت مبادله ی کالا به کالا مشکلاتی هم داشت . مثلاً گاهی کالاهایی که با هم مبادله می شد ، ارزش یکسان و مساوی نداشتند . برای حل این مشکل کم کم ، سکه های طلا و نقره و و بعدها پول اختراع شد .
 - ✓ اولین شهرها در کنار **رودهای پر آب** به وجود آمدند .
 - ✓ **تمدن ها** سرزمین هایی با شهرهای بزرگ بودند که ویژگی های زیر را داشتند :
- ۱- حکومت و فرمانروا ۲- آثار هنری ۳- خط ۴- داد و ستد ۵- قانون و مقررات ۶- عقاید مذهبی ۷- تقسیم کار و مهارت در

- ✓ اداره امور شهرها در تمدن های قدیم به عهده **فرمانروایان** بود .
- ✓ فروانروایان برای برقراری نظم در سرزمین خود و اداره ی شهر ها و روستاها **قانون های** وضع کردند .
- ✓ رونق داد و ستد و نیاز انسان به نوشتن قراردادها و نگه داشتن بعضی اطلاعات ، زمینه را برای **اختراع خط** فراهم کرد .
- ✓ اختراع خط در پیدایش تمدن ها و دوام آن ها نقش بسیار مهمی داشته است .
- ✓ سرزمین **بین النهرین** ، سرزمینی است که بین دو رود **دجله و فرات** قرار داشت .
- ✓ برخی تمدن ها عبارتند از : **ایلام - سومر - بابل - آشور**
- ✓ تمدن های ایلام و سومر در کنار **رود کارون** ، تمدن بابل در کنار روز فرات و تمدن آشور در کنار رود دجله پدید آمدند .
- ✓ **تمدن جیرفت و تمدن شهر سوخته** ، دو تمدنی هستند که در گذشته های دور در ایران پدید آمدند و از بین رفتند .
- ✓ تمدن ایلام در حدود چهار تا پنج هزار سال پیش در ناحیه ای که امروز **خوزستان** نام دارد پدید آمد .
- ✓ پایتخت تمدن ایلامی ها ، شهر **شوش** بود .
- ✓ مردم ایلام به کشاورزی ، دام داری ، فلز کاری ، سفالگری ، نجاری ، مجسمه سازی ، تجارت و ... مشغول بودند .
- ✓ یکی از پرستش گاه های مشهور و عظیم در سرزمین ایلام ، **چغازنبیل** است که در نزدیکی شهر شوش بوده است .
- ✓ از لوح های گلی به جا مانده از آن روزگار می توان پی برد که ایلامی ها از **خط میخی** استفاده می کرده اند .
- ✓ پیش از اختراع خط میخی ، ایلامی ها از خط تصویری استفاده می کردند . در خط تصویری برای نوشتن هر چیز شکل آن را می کشیدند .
- ✓ ایلامی ها همواره در حال جنگ با همسایگان خود بودند . به خصوص با آشوری ها که به سرزمین آن ها حمله می کردند .
- ✓ رودی که تمدن ایلام در شرق آن قرار داشت ، رود کارون نام دارد .

مطالعات اجتماعی (درس دهم) مورخان چگونه گذشته را مطالعه می کنند ؟

- ✓ دانش تاریخ به ما کمک می کند که از چگونگی زندگی مردم در گذشته آگاه شویم .
- ✓ به کسانی که درباره ی زندگی انسان ها و آنچه در گذشته اتفاق افتاده است ، تحقیق می کنند و می نویسند ، مورخ می گویند .
- ✓ مورخان در مطالعات خود از دانش باستان شناسی هم استفاده می کنند .
- ✓ باستان شناسان بناها ، اشیا و وسایلی را که از گذشته به جا مانده است ، کشف و مطالعه می کنند .
- ✓ معمولا اشیا و آثار تاریخی و باستانی را در موزه ها نگه داری می کنند .
- ✓ اشیا و آثار تاریخی و باستانی ، زندگی گذشتگان را نشان می دهند . به همین دلیل ، با ارزش اند و در موزه ها نگه داری می شوند .